

Kuşlar Neden Öter?

Kuşların ötüşü kimi zaman kulağımıza müzik gibi gelir. Bu müzik, insanların yaptığı ilk müzikten belki milyonlarca yıl daha eski. Acaba insanlar kuşlara özenip flüt ya da ısılk çalmaya başlamış olabilirler mi, ne dersiniz? Bunu bilemiyoruz; ancak kimi bestecilerin kuşların ötüşlerinden esinlendikleri kesin. Mozart'ın evinde beslediği bir sığırcığın ötüşünden, Beethoven'in de bülbül ötüşünden esinlendiği düşünülüyor. Peki, dünyaca ünlü bestecilere esin kaynağı olan bu ötücü kuşlar neden ötüyorlar? Haydi, bunu birlikte öğrenelim...

Yine bizi dinliyorlar.

Sifreli konuşalım.

Kuşların hepsinin ötmediğini biliyor musunuz? Örneğin, akbabalar hiç ses çıkarmazlar. Leylek ve pelikan gibi kuşlar daha çok gagalarıyla ses çıkarırlar. Çoğu kuş da tıpkı birine seslenir gibi kısa ve basit sesler çıkarır. Yalnızca "ötücü kuşlar" grubundan olan kuşlar uzun uzun öterler. Ötücü kuşları siz de çevrenizde kolayca görebilirsiniz. Kızılgerdan, serçe, baştankara bunlardan yalnızca birkaçı. Kimi kuşlar öyle güzel öter ki, uzun uzun dinlemek isteriz. Bülbül gibi. Kimilerininse ötüşü araba kornası sesini andırır! Örneğin, yağmur ormanlarında yaşayan kimi kuşlar bu şekilde öter. "Çip çip" diye bağırarak böcek sesleriyle dolu bir yağmur ormanında seslerini ancak bu şekilde duyurabilirler.

Biliminsanları, kuş seslerini kaydederek inceliyorlar. Böylece bu sesleri tekrar tekrar dinleyerek üzerinde

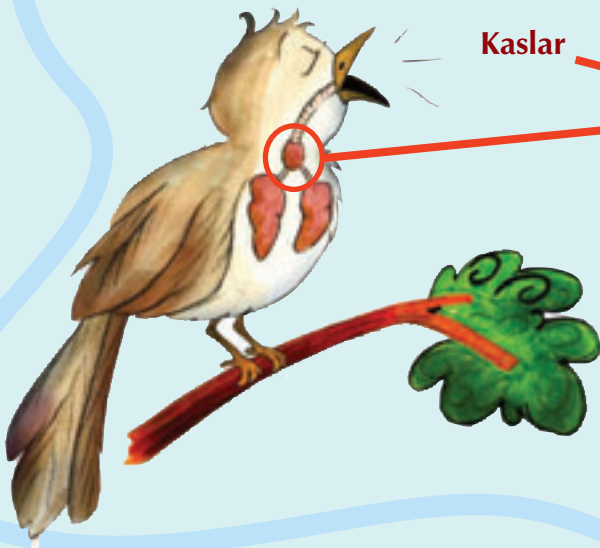
Kuşlar Nasıl Öter?

Kuşlarda çok güçlü bir çift tüpten oluşan, kutu biçiminde bir ses organı bulunur. Bu ses organı, insan ve hayvanlarınkinden daha farklıdır.

Örneğin, insanların ses organında yalnızca 2, kuşlarınkinden 6 ya da 7 çift ses teli bulunur.

Ayrıca insanlarda ses organı soluk borusunun üstünde, kuşlardaysa soluk borusunun altında yer alır ve iki hava tüpüyle akciğerlere bağlanır.

Her iki tüpten de hava akımı olduğu için kuşlar aynı anda iki farklı ses çıkarabilirler.

Kaslar

Bronşlar

Erkek kuşlar, özellikle yuva yapma zamanı geldiğinde ötmeye başlarlar. Bunun iki nedeni var: Birincisi evini ve alanını korumak, ikincisiyse kendine bir eş bulmak. Kuşlar, bolca besin ve su içeren korunaklı bir yer bulduklarında oraya yuva yaparlar, Ancak bu alanı kendi türünden diğer kuşlarla paylaşmak istemezler. Erkek kuş öterek, bu alanın kendine ait olduğunu belli eder ve gelmemeleri için diğer erkek kuşları uyarır. Diğer kuşlar bu uyarıyı dikkate almazsa kavgaya çıkar.

çalışabiliyorlar. Kuş seslerinin kaydedilmesi, araştırmaların daha bilimsel olarak yapılabilmesini sağlıyor. Çünkü bir kuşun hangi sesi çıkardığını ses kayıt cihazından dinleyerek ayırt etmek daha kolay. Biliminsanları, kaydettikleri kuş seslerini başka kuşlara dinleterek onların tepkilerini de gözlemliyorlar. Böylece, kuşların neden ve nasıl öttükleriyle ilgili daha fazla bilgi toplayabiliyorlar.

Peki Neden?

Biz insanlar, birbirimizle iletişim kurmak için konuşma dilini kullanırız. Kuşlar da bu amaçla hem kısa sesleri hem de kendilerine özgü ötüşlerini kullanırlar. Kısa sesler, basit mesajları iletmeye yarar. Örneğin, "Acıktım!" demek için "Çip! Çip!", "Neredesin?" demek için "Honk! Honk!" ya da "Dikkat et!" demek için "Sii sii!" benzeri sesler kullanırlar. Kuşların kısa sesler dışındaki ötüşleri genellikle daha karmaşıktır.

Kuşlar, çevrede davetsiz konuklar olduğunda da öterler. Bununla ilgili çok ilginç bir bulgu var: Eğer erkek kocabaş türü yuvaya dönmekte gecikirse, dişi kuş erkek kuşun ötüşünü taklit eder. Bunu duyan erkek kuş, başka bir erkek kuşun kendi alanına girmeye çalıştığını düşünür ve hızla yuvaya döner. Oysa dişi kuş, yumurtaların üzerinde oturma sırası erkek kuşa geldiği için onun yuvaya dönmesini sağlamak amacıyla böyle yapar.

Kuşlar Ötmeyi Nasıl Öğrenirler?

Yavru kuşlar, yumurtalarından "ben açım" anlamına gelen kısa sesleri bilerek çıkıyorlarmış. Yalnızca onu değil, yaşamaları için gerekli olan tüm sesleri biliyorlarmış. Peki ya uzun ötüşleri? Biliminsanları bu sorunun yanıtını bulmak için, erkek ispinoz yavrularını yumurtadan

çıkarmaz
laboratuvarında
yetiştirmişler. Bunların
kimilerine yetişkin
erkek ispinozların
ötüşlerini dinletmişler,
kimilerine de hiçbir şey
dinletmemişler. Ötüş
dinleyerek büyüyenler
çok güzel ötmeye
başlamış. Diğerleriyse,
hiçbir zaman bir ispinoz
gibi ötemeyip cıvılda
gibi düzensiz sesler
çıkarmışlar. Başka
deneylerde de kuşların,
yalnızca öğrendikleri
zaman ötebildikleri
gözlenmiş. Tıpkı insan
bebeklerinin konuşmayı
öğrenmesinde olduğu
gibi. Bebekler de önce
"ba-ba-da-da-da" gibi
sesler çıkarırlar. Birkaç
ay sonra ilk sözcük,
ardından da basit
cümleler gelir.

Peki kuşların yalnızca tek bir ötüş
şekli mi var? Evet, kimilerinin yalnızca bir
çeşit ötüşleri var; kimilerininse çok daha
fazla. Hatta kimi kuşlar komşu kuşların
ötüşlerini de taklit edebiliyorlar. Kimi de
araba alarmı, bebek ağlaması ya da köpek
havlamasını andıran ötüşlere sahip. Peki,
farklı ötüş çeşitlerine sahip olmanın yararı
ne? Dişi kuşların çoğu, en uzun ve en
karmaşık ötüşe ya da en çeşitli ötüşe sahip
olan erkek kuşu kendine eş seçiyor. Neden
mi? Tahminlere göre çok ötüş bilmek ve
güzel ötmek, erkek kuşun sağlıklı olduğunu
ve ötmeye enerji harcayabilecek kadar iyi
beslendiğini gösteriyor.

Biliminsanları, artık kuş ötüşleriyle
ilgili birçok sorunun yanıtını biliyorlar.
Ancak bilinmeyen hâlâ çok şey var.
Örneğin, kuşlar neden sabaha karşı daha
çok öterler? Neden kimi kuşlarda birçok
ötüş biçimi varken kimilerinde yalnızca bir
tane var? Kuşlar, yalnızca ötmeyi sevdikleri
için ötüyor olabilirler mi? İşte, biliminsanları
bunlar gibi daha pek çok sorunun yanıtını
bulmaya çalışıyorlar. Bundan böyle siz de
kulaklarınızı ve gözlerinizi iyi açın. Kuşların
ötüşlerini dinleyin ve yerlerini bulmaya
çalışın. Öterken neler yaptıklarını izleyin.
Belki kimi soruların yanıtlarını da siz
bulabilirsiniz...

Banu Binbaşaran Tüysüzoğlu
Çizimler: Tülay Sözbir Seidel

